

4. Životní prostředí

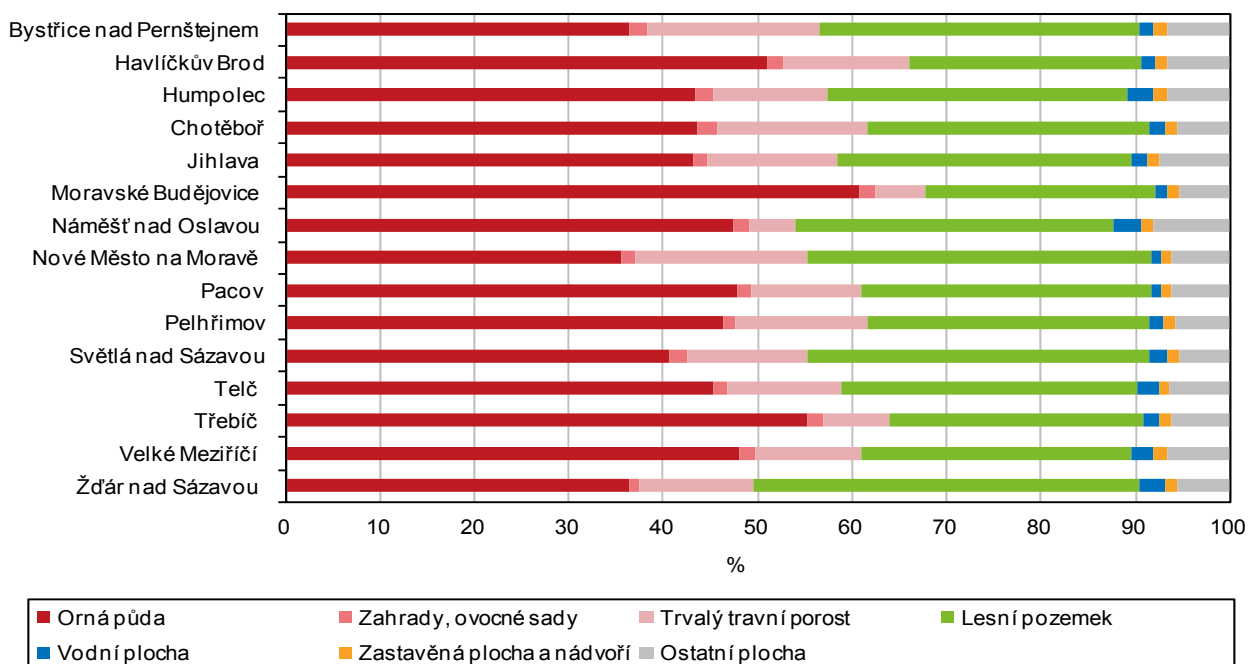
Půdní fond

Dlouhodobě ubývá zemědělské i orné půdy.

V Kraji Vysočina se dlouhodobě zmenšuje plocha zemědělské půdy, současně se snižuje i podíl orné půdy (v roce 2017 to bylo 46,4 % z celkové výměry kraje). Mírně se rozšířila plocha zahrad, o ně se zvýšila i výměra trvalých travních porostů. Nejvýraznější úbytek zemědělské i orné půdy byl na Vysočině v letech 2012–2017 zaznamenán v okrese Jihlava (u zemědělské půdy o 0,4 %, u orné o 0,7 %). Na úkor zemědělské půdy se rozšiřují lesní, vodní, zastavěné i ostatní plochy.

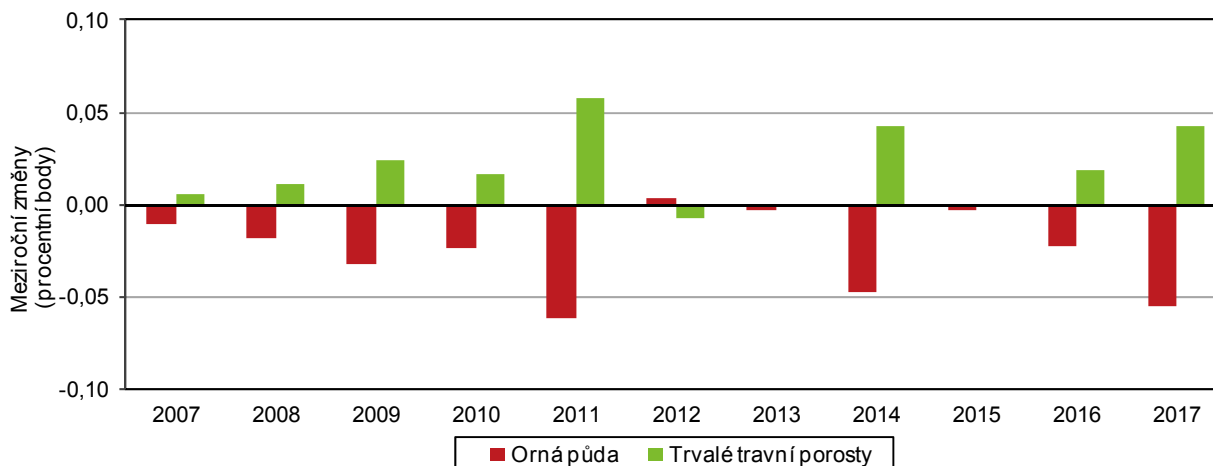
Graf 4. 1. Struktura půdy ve správních obvodech ORP Kraje Vysočina k 31. 12. 2017

Pramen: ČÚZK



Graf 4. 2. Meziroční změny podílů orné půdy a trvalých travních porostů na zemědělské půdě v Kraji Vysočina

Pramen: ČÚZK

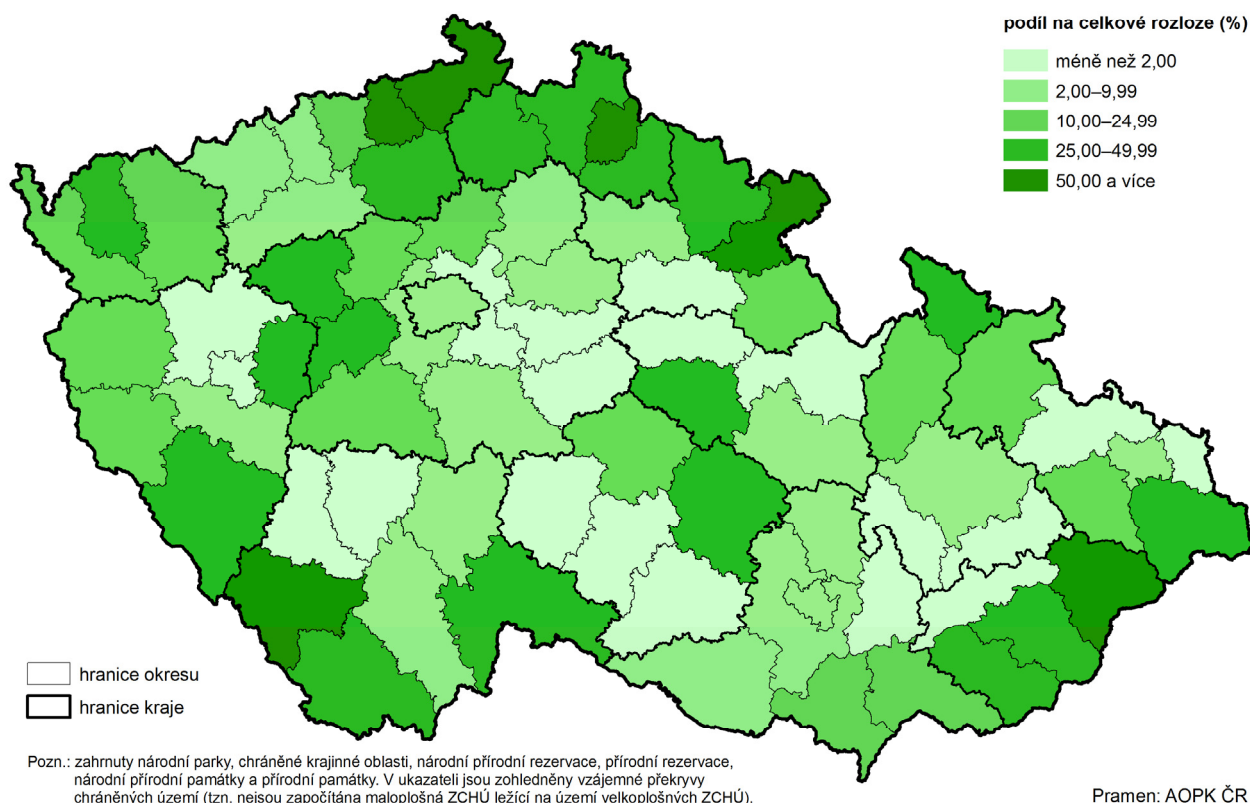


Chráněná území

Zmenšení plochy chráněných území.

Na území Kraje Vysočina se v roce 2017 nacházely dvě chráněné krajinné oblasti (Žďárské vrchy a Železné hory) a vedle nich i téměř dvě stovky maloplošných chráněných území. Celková výměra chráněných území činila 66 273 ha, což představovalo necelou desetinu rozlohy kraje. Ve srovnání s předchozím rokem se počet maloplošných chráněných území snížil o tři, celková výměra se zmenšila o více než čtyři tisíce hektarů, hlavně na úkor chráněných krajinných oblastí. Z maloplošných chráněných území je na Vysočině šest národních přírodních rezervací, z nichž tři – Mohelenská hadcová step, rašeliniště Dářko a Žákova hora – se těší zvláštní ochraně již od konce roku 1933.

Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2017



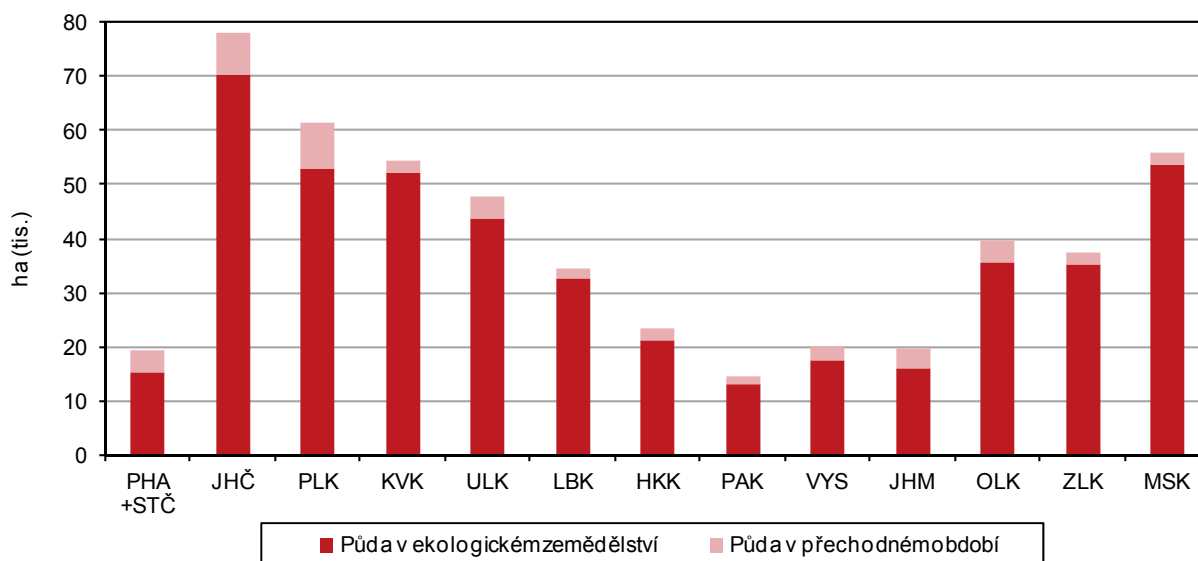
Ekologické zemědělství

Relativně nízký podíl ekologicky obhospodařované půdy.

Výměra ekologicky obhospodařované půdy (tj. půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období) se na Vysočině až do roku 2014 zvyšovala, od roku 2015 se však meziročně snižovala. Až v roce 2017 došlo k jejímu mírnému rozšíření (o 2,8 % oproti roku 2016). Její podíl na celkové výměře zemědělské půdy kraje v roce 2017 dosáhl 4,9 %. Oproti roku 2012 se tento podíl snížil o 0,3 procentního bodu. Kraj Vysočina tak za většinou ostatních krajů z hlediska ekologického zemědělství dlouhodobě zaostává, nižší podíl ekologicky obhospodařované půdy je pouze ve Středočeském a Jihomoravském kraji.

Graf 4. 3. Výměra půdy v ekologickém zemědělství podle krajů k 31. 12. 2017

Pramen: Ministerstvo zemědělství



Vodovody a kanalizace

Mírný růst spotřeby vody, rychlejší vzestup sazby za vodné a stočné.

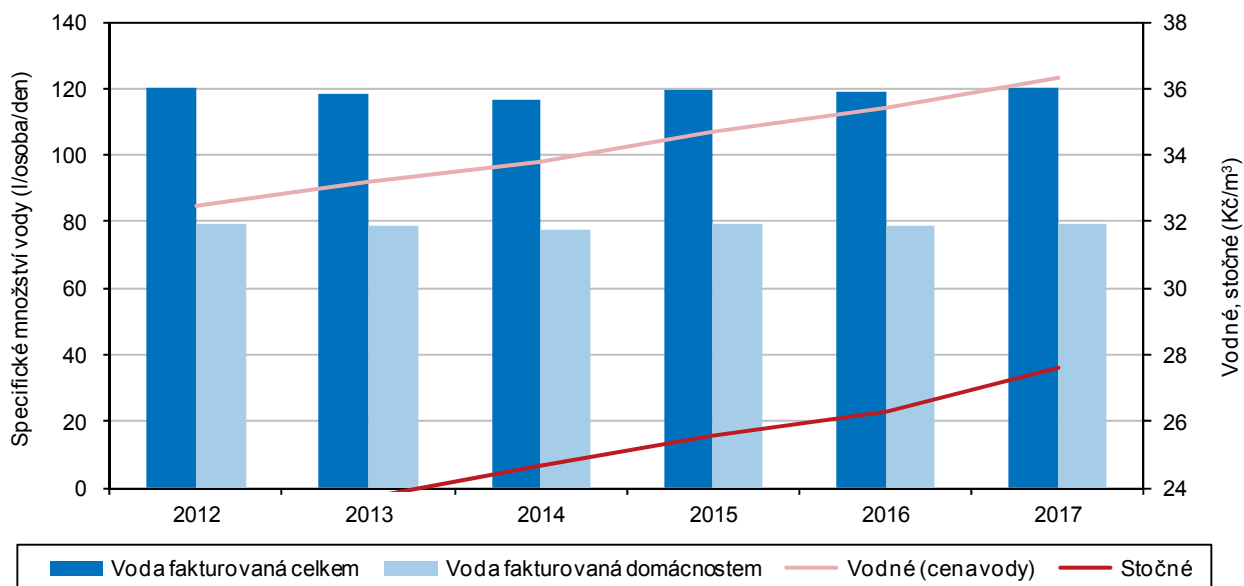
Z celkového počtu 508 861 obyvatel (střední stav) Kraje Vysočina bylo v roce 2017 pitnou vodou z vodovodů zásobováno téměř 489 tisíc osob, což představuje 96,1 %. Délka vodovodní sítě dosahuje na Vysočině 5 819 kilometrů a vodovodních přípojek je evidováno přes 136 tisíc. V roce 2017 bylo pro obyvatele Vysočiny vyrobeno 25,9 mil. m³ vody určené k realizaci, což meziročně představuje zvýšení o 1,3 %. V Kraji Vysočina tak došlo k meziročnímu nárůstu specifického fakturovaného celkového množství vody o 0,3 l/osobu/den, zvýšení u domácností dosáhlo hodnoty 0,5 l/osobu/den. Objem fakturované vody celkem zaznamenal proti roku 2016 nepatrný nárůst ve výši 0,2 %, zatímco v roce 2016 bylo celkem fakturováno 21,38 mil. m³ vody, v roce 2017 to bylo 21,42 mil. m³. Na domácnosti připadá 65,9 % z celkového množství fakturované vody. Sazba ceny pitné vody stoupá rychleji, na Vysočině vzrostla sazba vodného z 35,40 Kč/m³ v roce 2016 na 36,30 Kč/m³ v roce 2017 a stočné stoupl z 26,30 Kč/m³ na 27,60 m³.

Stagnuje podíl obyvatel v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod.

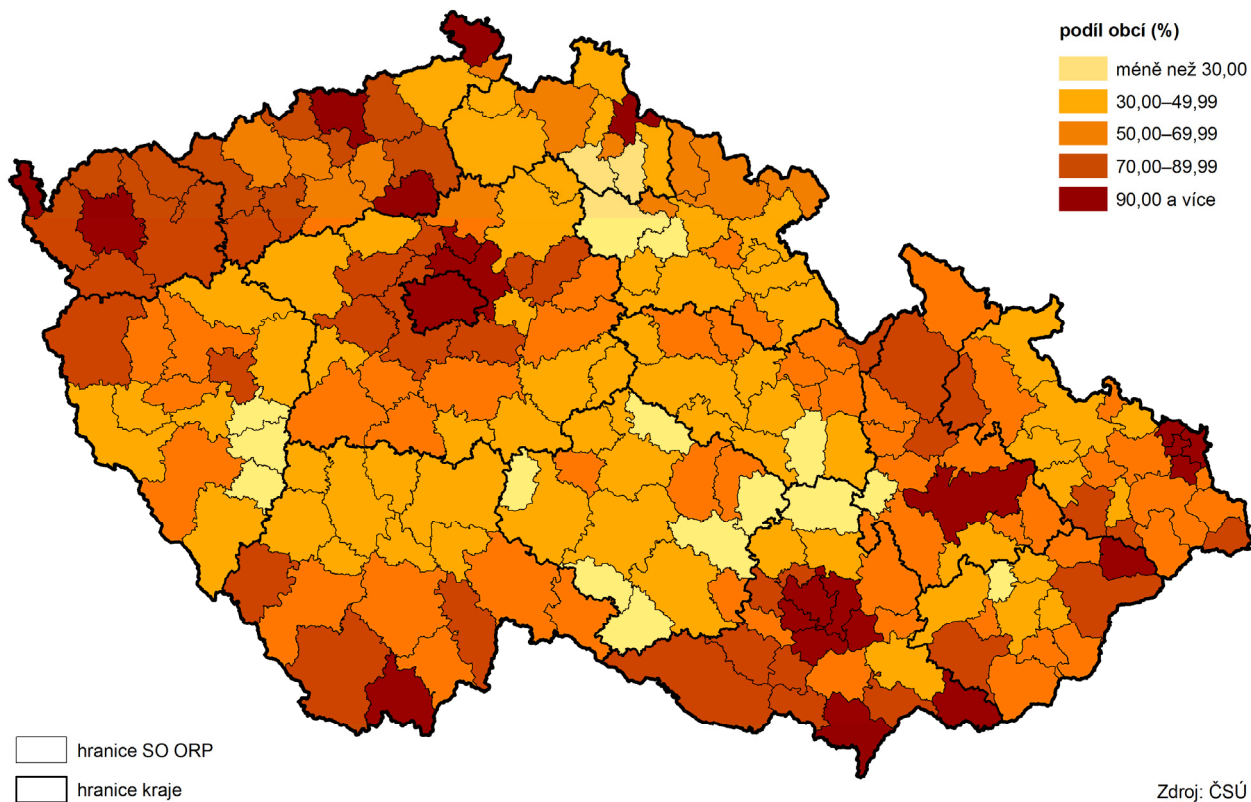
V roce 2015 na Vysočině bydlelo v domech napojených na kanalizaci více než 443 tisíc osob, což je 87,2 % z celkového počtu obyvatel, ve srovnání s předchozím rokem byl zaznamenán pokles o 0,8 procentního bodu. Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod dosáhl 76,2 % (meziroční pokles o 0,1 procentního bodu). Celková délka kanalizační sítě na Vysočině v roce 2017 činila 3 260 km a počet kanalizačních přípojek přesáhl 111 tisíc. Proti předchozímu roku byl zaznamenán nárůst objemu vod vypouštěných do kanalizace, a to o 0,8 %. Na území kraje bylo v provozu celkem 207 ČOV (1 mechanická a 206 mechanicko-biologických) s celkovou kapacitou 169,5 tis. m³ za den. Podíl čištěných odpadních vod vypouštěných do kanalizace dosáhl 90,7 % z celkového množství odpadních vod, proti roku 2016 byl zaznamenán nárůst tohoto podílu o 2,6 procentního bodu. Objem kalů vyprodukovaných čistírnami odpadních vod představoval 6 951 tun sušiny, což bylo o 3,2 % méně než v roce 2016. Nejčastějším způsobem zneškodnění kalů byla na Vysočině přímá aplikace a rekultivace.

Graf 4. 4. Specifické množství fakturované vody, vodné a stočné v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ

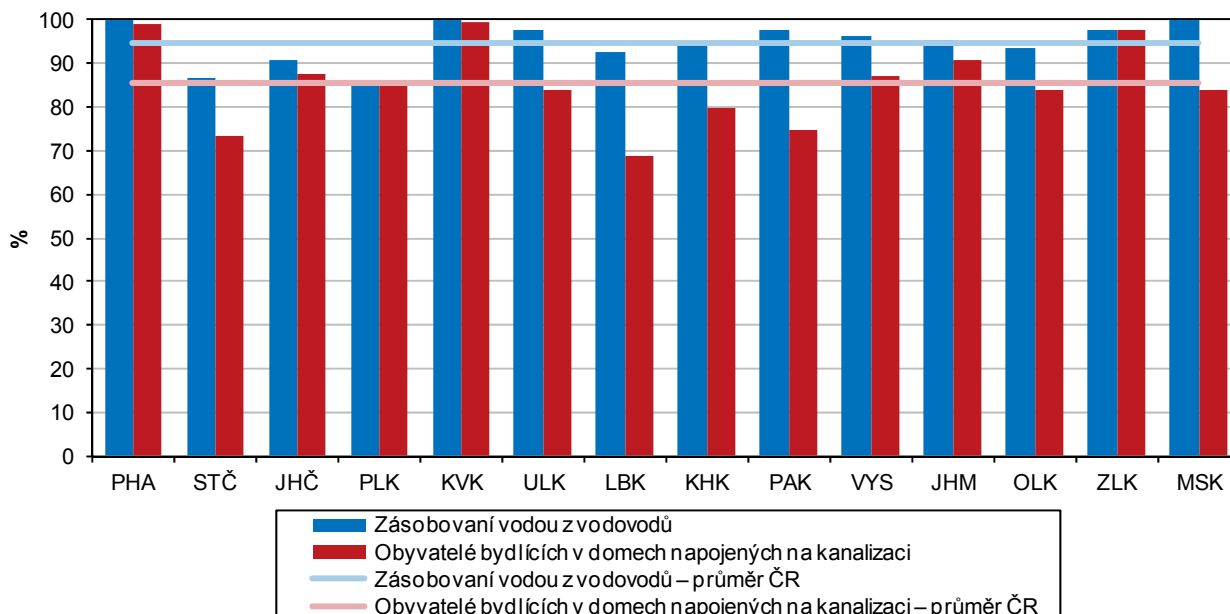


Obce napojené na veřejnou kanalizaci s čistírnou odpadních vod ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2016



Graf 4. 5. Podíl obyvatel zásobovaných vodou a napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2017

Zdroj: ČSÚ



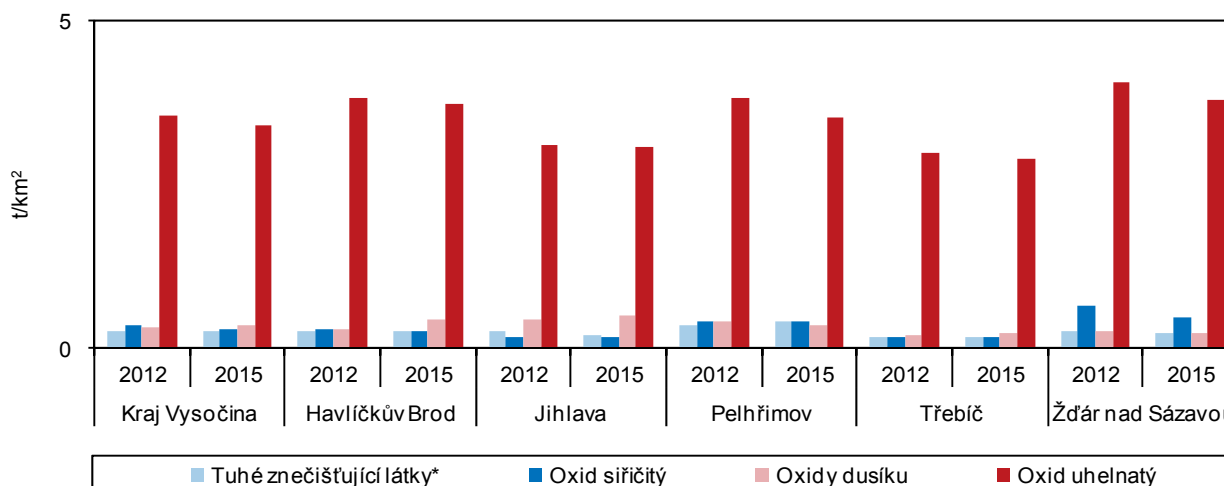
Emise

Rozhodující vliv malých stacionárních a mobilních zdrojů znečišťování.

Na emisích znečišťujících látek se v Kraji Vysočina nejvíce podílejí převážně malé stacionární zdroje znečišťování (REZZO 3) a mobilní zdroje znečišťování (REZZO 4). V roce 2015 v kraji pocházely z těchto zdrojů zhruba čtyři pětiny tuhých znečišťujících látek, přes devět desetin emisí oxidu uhelnatého, více než tři čtvrtiny emisí oxidů dusíku a dvě třetiny emisí oxidu siřičitého. Zvláště výrazný je vliv mobilních zdrojů znečišťování u oxidů dusíku (v roce 2015 byly zdrojem více než sedmdesáti procent emisí), obdobný byl podíl malých stacionárních zdrojů na emisích oxidu uhelnatého.

Graf 4. 6. Měrné emise znečišťujících látek ze stacionárních zdrojů v okresech Kraje Vysočina

Pramen: ČHMÚ



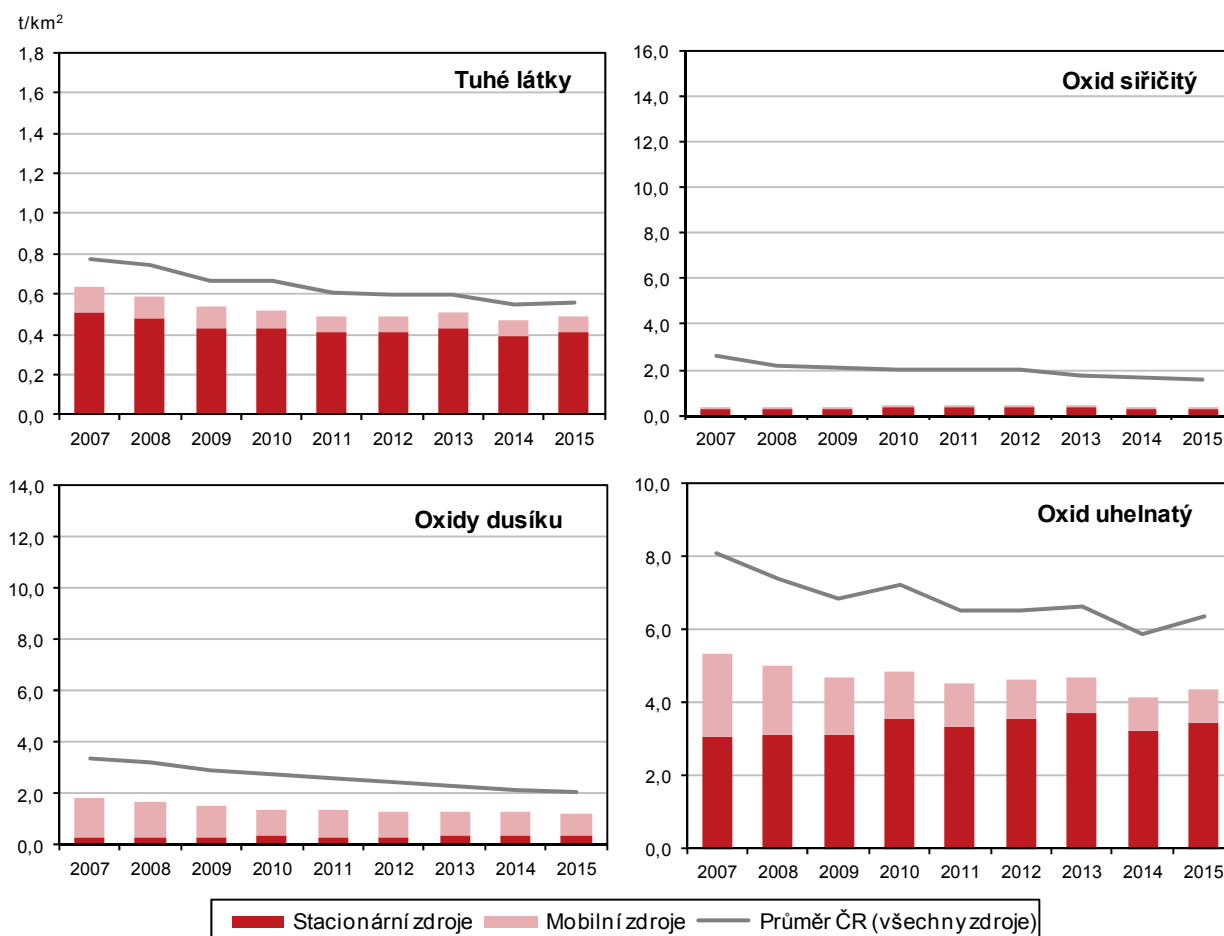
* nezahrnují emise TZL, NH3 a VOC ze stavebních činností, chovů hosp. zvířat, aplikace min. hnojiv a nesledovaných zdrojů použití rozpouštědel

Dlouhodobě nízké emise oxidů dusíku.

Měrné emise tuhých znečišťujících látek vzrostly v kraji během roku 2015 o 4 %, přičemž podíl mobilních zdrojů na celkovém množství emisí mírně poklesl na 15 %. Měrné emise oxidu siřičitého vzrostly v roce 2015 oproti předchozímu roku o 10 %, přičemž podíl velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1) u těchto znečišťujících látek představuje jednu třetinu. Měrné emise oxidů dusíku v kraji klesly v roce 2015 oproti předešlému roku o 5,4 % a oproti roku 2010 více než o desetinu. Podíl velkých stacionárních zdrojů na emisích těchto látek vzrostl v roce 2014 až na čtvrtinu, v roce 2015 byl pětinnový, dominantní vliv dopravy byl připomenut již výše. Vysočina patří dlouhodobě mezi regiony s nejnižším objemem měrných emisí oxidů dusíku.

Graf 4. 7. Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění v Kraji Vysočina

Pramen: ČHMÚ



Emise výrazně ovlivňuje doprava.

Z územního hlediska lze konstatovat, že emisemi je nejhůře postiženo území nejbližší zdrojům; v kraji se znečištění nejvíce dotýká okresu Žďár nad Sázavou s nejvyššími měrnými emisemi oxidu siřičitého a oxidu uhelnatého, Jihlavska (nejvyšší emise oxidů dusíku) a Pelhřimovska s v kraji nejvyššími emisemi tuhých znečišťujících látek. Vysoké jsou též měrné emise oxidu uhelnatého a oxidů dusíku na Havlíčkovobrodsku. Zhoršená kvalita ovzduší vlivem dopravy sužuje všechna větší města (zejména ta, kde se ve špičkách tvoří kolony aut z důvodu špatné průjezdnosti) a okolí hlavních dopravních tepen v kraji. Na úrovni okresů jsou k dispozici údaje pouze za kategorie stacionárních zdrojů (tj. REZZO 1 – velké zdroje, REZZO 2 – střední zdroje a REZZO 3 – malé stacionární zdroje znečištění). Emise čtyř sledovaných znečišťujících látek pocházejících z REZZO 1-3 v okresech kraje v posledních letech většinou mírně klesaly nebo kolísaly.



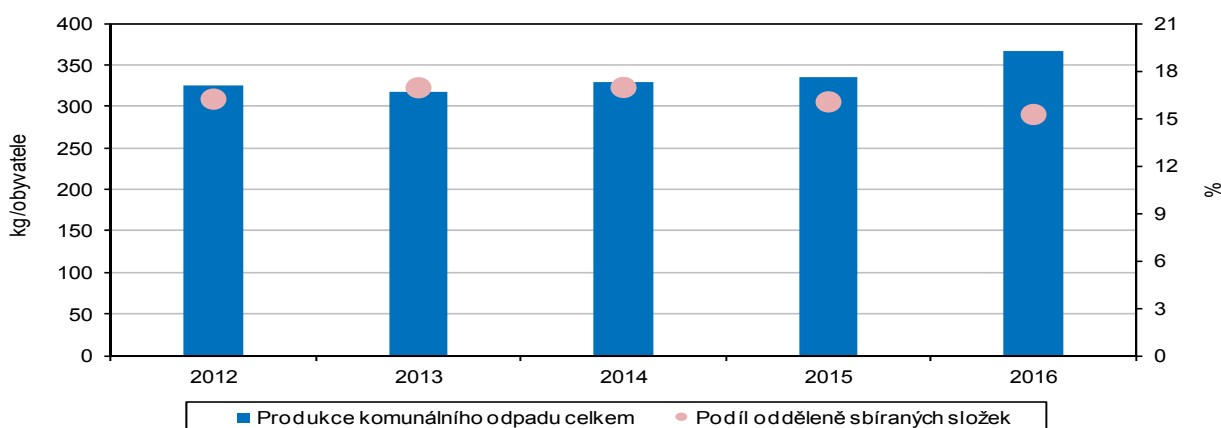
Odpady

Solidní úroveň třídění odpadů.

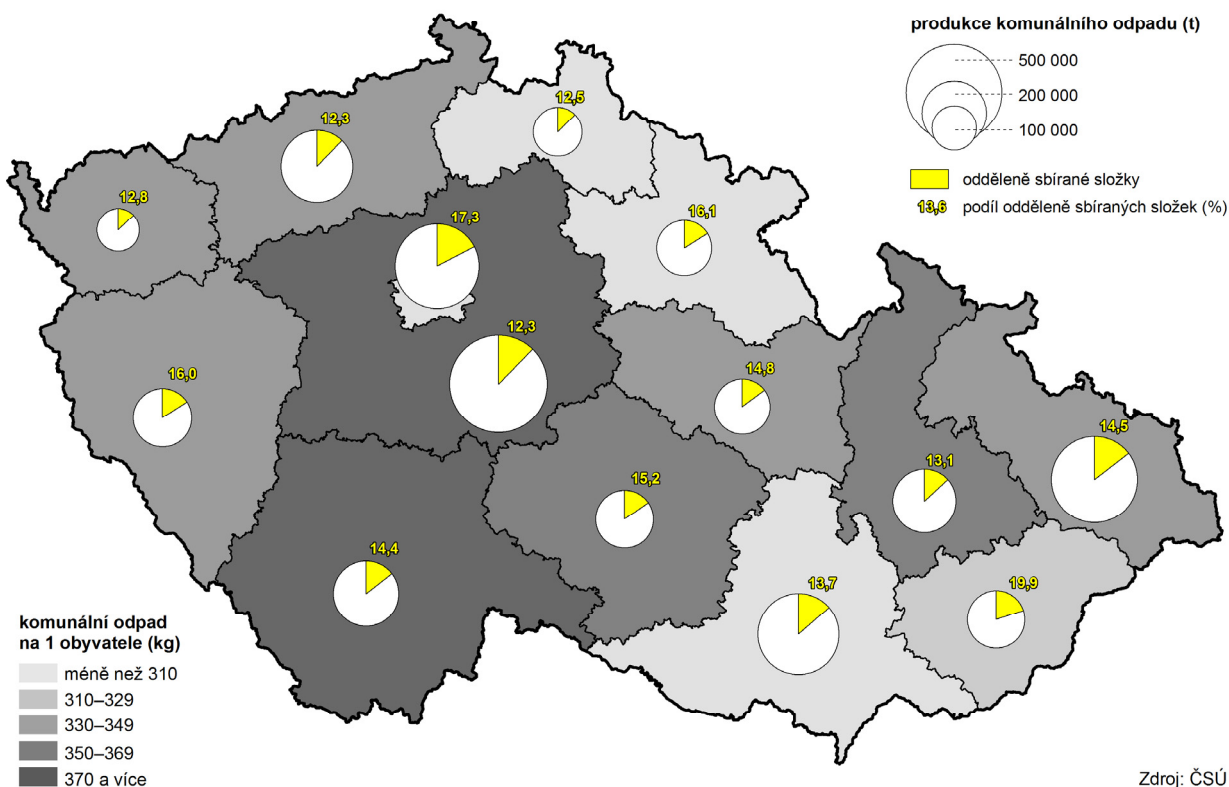
Produkce komunálního odpadu se v Kraji Vysočina v roce 2016 zvýšila oproti předchozímu roku o 9,2 %; v přepočtu na jednoho obyvatele dosáhla v kraji 367 kg za rok. To je více než o osm procent více než činil průměr celé České republiky, hmotnost tohoto rozdílu představuje téměř 30 kg. Podíl odděleně sbíraných složek odpadu na Vysočině poklesl v roce 2016 oproti předchozímu roku o 0,8 % a činil 15,2 %, což je ale v mezikrajském srovnání stále ještě nadprůměrná hodnota. Množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu v roce 2016 představovalo 55,9 kg/obyvatele, v rámci České republiky to byla po Zlínském kraji druhá nejvyšší hodnota.

Graf 4. 8. Produkce komunálního odpadu v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ



Komunální odpad v krajích v roce 2016



Produkce podnikového odpadu poklesla.

Celkové produkce podnikového odpadu v Kraji Vysočina v roce 2016 po předchozím růstu výrazně poklesla, když jej bylo v tomto roce vyprodukováno o 29,5 % méně než roku 2015. V přepočtu na regionální HDP objem vyprodukovaného podnikového odpadu dlouhodobě klesal, poté se až do roku 2015 projevoval opačný trend. Největšími producenty podnikového odpadu bylo v roce 2016 zpracovatelský průmysl (46,8 %) a stavebnictví (32,2 %).

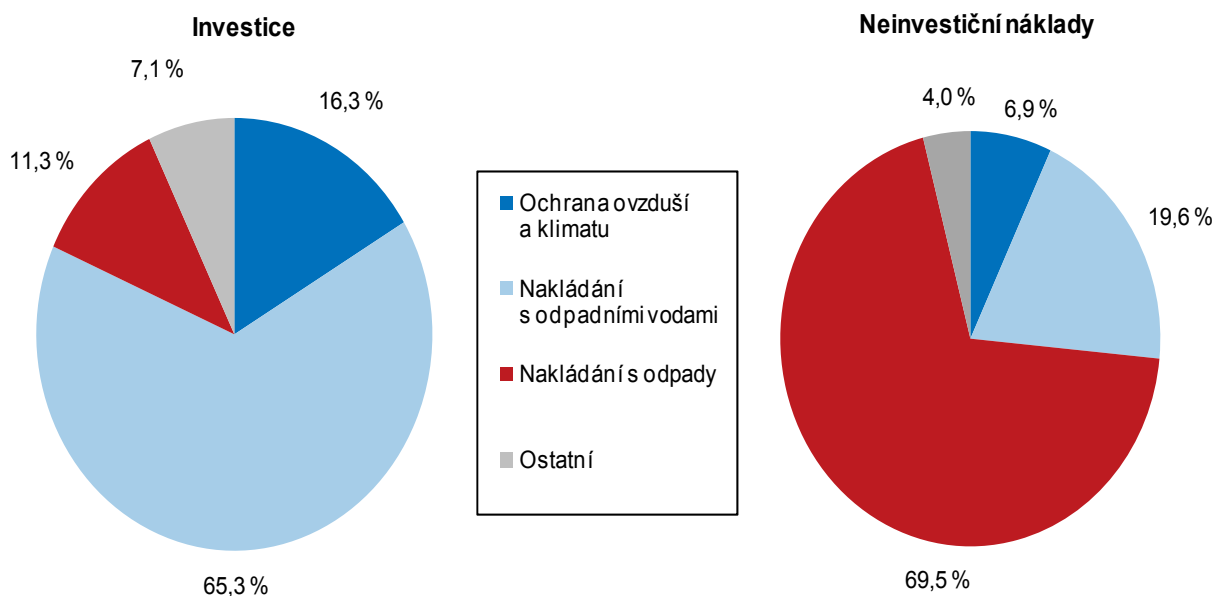
Výdaje na ochranu životního prostředí

Většina investic na ochranu životního prostředí je určena na nakládání s odpadními vodami.

Investiční výdaje na ochranu životního prostředí (podle sídla investora) v Kraji Vysočina ve sledovaném období většinou meziročně rostly, avšak v roce 2016 došlo k jejich výraznému poklesu, když se oproti předchozímu roku snížily na méně než čtvrtinu. K obdobnému poklesu došlo i u pořízených investic na ochranu životního prostředí podle místa investice v přepočtu. V členění dle účelu jsou za kraje k dispozici pouze data podle sídla investora. Struktura vynaložených finančních prostředků se zásadně liší u investic a neinvestičních nákladů. Největší podíl investic je určen na nakládání s odpadními vodami, zatímco rozhodující objem neinvestičních nákladů je vynaložen na nakládání s odpady.

Graf 4. 9. Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu v Kraji Vysočina (průměr let 2012–2016)

Zdroj: ČSÚ



Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2012 až 2016

